

STRATEJİ

DIŞ TİCARET

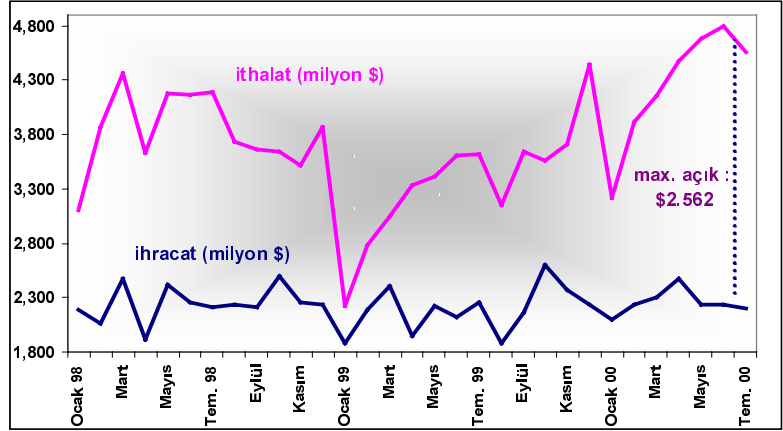
16 Ekim 2000

Dış Ticaret açığı Haziran'da en yüksek seviyesine ulaşmıştı...

DİE verilerine göre, Temmuz ayında ithalat önceki sene aynı aya göre %2.5 azalarak 2,198 milyon dolar seviyesine gerilerken, ihracat %25.8 artarak 4,552 milyon dolar olarak gerçekleşti. İthalatın son iki aydaki toplam artışının %26 seviyesine ulaşırken ihracatın düşüşe geçmesi, Temmuz ayı dış ticaret açığının önceki seneye göre %72.6 genişleyerek 2,353 milyon dolara ulaşmasına sebep oldu. İhracatın ithalatı karşılama oranı Temmuz 1999'da %62.3 iken, bu yıl Temmuz ayında %48.3 düzeyine geriledi. Ocak-Temmuz döneminde ihracat, 28 milyar dolarlık hedefin %57'sine ulaşırken, ithalat 51 milyar dolara revize edilen hedefinin %58'ini gerçekleştirdi.

(milyon dolar)	Temmuz			Oc.-Tem.		
	1999	2000	Değ. (%)	1999	2000	Değ. (%)
İhracat	2,255	2,198	-2.5	15,036	15,790	5
İthalat	3,618	4,552	25.8	22,023	29,800	35.3
Dış ticaret açığı	-1,363	-2,353	72.6	-6,987	-14,010	100.5
Karşılama oranı	62.3	48.3		68.3	33	

Bu yılın Ocak-Temmuz döneminde, ihracat sadece %5 yükselirken, ithalattaki artışın %35,3'e ulaşması, dış ticaret açığını yaklaşık \$14 milyar dolar seviyesine çıkardı. Bu dönemde, ihracatın ithalatı karşılama oranı ise %33'e geriledi. Son 3 yıldaki dış ticaret açığı incelendiğinde, 1998 yılında \$1,5-1,6 milyar dolar civarında seyreden açığın 1999'da daralan talep ile beraber \$1,1-1,2 milyar'a kadar gerilediği görülmektedir. 2000 yılının ilk 7 ayında zayıf Euro, artan petrol fiyatları ve artan talep nedeni ile açığın \$2 milyar civarında seyretti.

Zayıf Euro... Yılın ilk 9 ayında döviz sepetindeki ve TEFE'deki artışların %16,4 ve %23,7 olarak gerçekleşmesi ile TL sepet karşısında %1.8 değer kazandı. Euro'nun ilk 9 ayda TL karşısında değer kaybının %9,7'e ulaşması ile TL, döviz sepeti karşısında %9.1'e yaklaşan bir oranda değerlendirildi. 1999 yılı Ocak-Temmuz dönemi Euro/Dolar paritesi esas alınarak yapılan hesaplamalarda Avrupa Birliğine yılın ilk yedi ayı yapılan ihracat 9,476 milyon doları bulurken, parite değişikliği, 1,097 milyon dolar kayba neden oldu. Bu kaybın olmaması halinde, ilk 7 aydaki ihracat artışı %5 yerine %12,3 olarak gerçekleşecekti.

Reel Kur Gelişmeleri	TCMB sept.		Dış ticar. Sept. (1)	
Değişim (%)	USD	Euro	1\$+0.77Euro	1DM+0.38\$
1999 yılı	-8,9	8.1	-1.5	0.9
2000 Eylül	-1.5	3.1	0.4	1
2000 Oc.-Eylül	-7.6	9.7	-0.6	1.8
Son 12 ay*	-4.5	12.8	0.7	3.5

(*) Eylül 1999-Eylül 2000

Kaynak: DTM

(1) Üke grupları itibarıyla dış ticaret baz alınarak, 1997 yılı Aralık ayındaki Dolar/DM paritesine göre "%40\$+%60DM" den oluşan sepet

TİM'e göre, ilk 9 ayda ihracat artışı %3,2... Türkiye İhracatçıları Derneği'nin (TİM) verilerine göre, Ocak-Eylül döneminde ihracat, 1999'a göre %3,2 artışla 20,102.9 milyon dolara yükseldi. TİM'in kayıtlarına göre Ağustos ayı ihracatı 1999 Ağustos'a göre %14.3 artarak 2,156 milyon dolar'a ulaşırken, Eylül ayında ihracat 1999 Eylül'e göre %4.9 düşüş kaydederek 2,314 milyon dolar seviyesinde gerçekleşti. TİM'in aylık ihracat verileri, 9 aylık sürede ihracatın istikrarlı bir artış göstermediğini ortaya koymakta.

İmalat Sanayi ihracatında %7,8 artış...

DİE'ye göre, yılın ilk 7 aylık döneminde, imalat sanayi'nin toplam ihracat içindeki payı sağlıklı bir şekilde %89'dan %91,9'a yükselmiştir. Bu dönemde, imalat sanayi ihracatı senelik %7.8 artarak 14,504 milyon dolara ulaştı. Fasillara göre ihracat incelendiğinde, ihracat içinde önemli kalemler olan tekstil/giyim'de 3-4% olarak (toplamdaki payı %34-35% civarında) gerçekleşirken, demir-çelik ihracatında %15 artış yaşandığı gözlenmektedir (toplamdaki payı %6,4). Ayrıca, kazanlar-makina-mekanik cihazlar %7,9, elektrikli makina ve cihazlar %18,9, kara taşıtları-parçaları da %10,5 artış göstermiştir (toplam içindeki payı ~%18).

İHRACAT	Temmuz			Oc.-Tem.		
	1999	2000	Değ. (%)	1999	2000	Değ. (%)
(milyon dolar)						
Genel toplam	2.255	2.198	-3	15.036	15.790	5
Tarım ve ormancılık	117	69	-41,5	1331	992	-25,4
Balıkçılık	3	2	-44,4	24481	15	-40,8
Madencilik ve taş oc.	35	38	10,7	217334	233	7
İmalat	2.099	2.088	-0,5	13455	14504	7,8
Diğer	1	2	44,7	9	47	431,1

Temmuz ayında ihracatın mallara göre dağılımına bakıldığında, tüketim mallarının ihracat toplamının %52'sini oluşturarak en ön sırada yer aldığı görülmektedir. Ara malları ihracatı ise 865 milyon dolar ile genel toplamın %39'unu oluşturmaktadır. Önceki senenin eş zamanı ile karşılaştırıldığında ise tüketim malları ihracatının sadece %1.7 artış kaydettiği, ara malları ihracatının ise %5.3 azaldığı dikkati çekmektedir. Bu senenin ilk 7 ayında ise, tüketim malları ihracatının artış hızı ara mallarının gerisinde kalmıştır. Bu dönemde ara mallarının ve tüketim mallarının genel toplamın içindeki payı değişmeden sırasıyla %43 ve %50'de kaldı.

İHRACAT	Temmuz			Oc.-Tem.		
	1999	2000	Değ. (%)	1999	2000	Değ. (%)
(milyon dolar)						
Genel toplam	2.255	2.198	-3	15.036	15.790	5
Sermaye malları	206	185	-10,2	1.010	1.193	18,1
Ara malları	914	865	-5,3	6.415	6.740	5,1
Tüketim malları	1.128	1.147	1,7	7.590	7.834	3,2
Diğer	6	0	-94,2	22	24	10

Dış Ticaret Endeksine göre İhracat...

Yılın ilk 6 ayındaki ihracat dış ticaret endeksleri kullanılarak incelendiğinde, ihracat fiyat endeksinin %6,6 oranında azalırken, miktar endeksinin %9,1 oranında artış gösterdiği görülmektedir. Bu doğrultuda, yılın ilk yarısında ABD dolarının DEM ve Euro'ya göre güçlü seyretmesinin ihracat gelirleri üzerinde etkili olduğu görülmektedir.

Dış Ticaret Endeksleri (1999=100)

	Fiyat	Miktar
Ocak-Haziran		
İhracat	-6.6	9.1
AB	-7.9	13.8

İhracatta en fazla artış Almanya ve ABD'de görüldü... Türkiye, Ocak-Temmuz döneminde, en çok ihracatı Almanya'ya 2,959 milyon, ABD'ye 1,813 milyon ve İngiltere'ye 1,149 milyon dolar ile yaptı. Almanya ve İngiltere'ye yapılan ihracatın büyük bir bölümünü oluşturan giyim eşyası ihracatı, TİM'in 9 aylık ihracat verilerine bakıldığında, 1999'da 5,601 milyon dolar olarak gerçekleştirilirken, bu yıl 5,722 milyon dolara yükseldi.

Artan talep, zayıf Euro, yükselen perol fiyatları ile ithalat artışı %35'e ulaştı...

2000 yılında artan sanayi ve tüketici talebi ile her ay artan ithalat, Haziran ayında \$4,798 milyon ile en yüksek seviyesine ulaşmıştır. Ocak-Temmuz döneminde, ithalat 1999 yılının aynı dönemine göre %35 artış göstererek \$30 milyar'a yaklaşmıştır. Hükümetin aldığı önlemler ile tüketim malları ithalatının yılın son iki çeyreğinde hız kesmesi beklenmektedir. Seçilmiş fasillara göre ithalat incelendiğinde, kara taşıtları-parçalarının %80, makina ve cihazlar %23, demir-çelik ithalatının ise %45, plastik-mamülleri %27,3 ve organik kimyasal ürünler %32 artış göstermiştir (bu kalemler toplam ithalatın ~%40'ını oluşturmaktadır).

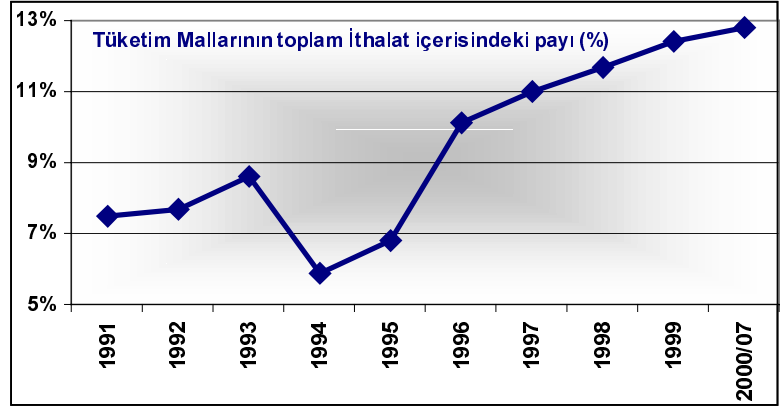
İTHALAT	Temmuz			Oc.-Tem.		
	1999	2000	Değ. (%)	1999	2000	Değ. (%)
(milyon dolar)						
Genel toplam	3.618	4.552	26	22.023	29.800	35
Tarım ve ormancılık	156	134	-13,9	1.021	1.394	36,5
Balıkçılık	0,10	0,06	-43,2	0,92	1	34,9
Madencilik ve taş oc.	414	498	20,2	2.193	3.631	65,6
İmalat	3.040	3.898	28,2	18.757	24.600	31,1
Diğer	8	21	-%63	52	174	235,8

İthalatta çoğunluğu ara mallar oluşturmaktadır...

İhracatta tüketim ve ara mallar eşit bir paya sahipken, ithalatta ara malların çoğunluğu oluşturmaktadır. Temmuz ayında, ara malları ithalatı 2,897 milyon dolara ulaşırken, tüketim malları ithalatı \$577 milyon seviyesine yükseldi. Ara mallarının genel toplamdaki ağırlığı önceki sene aynı döneme göre değişikliğe uğramadan %64'de etkileri ile %10'dan %13'e kadar yükseldi. Ocak-Temmuz döneminde tüketim malları ithalatının artış hızı %45,5'e ulaşarak, toplamdan aldığı pay %12'den %13'e yükseldi. Ara mal ithalatı ise %36,6 artış ile ağırlığını %65'den %66'ya yükseltti. Yandaki grafiğe dikkat edildiği zaman 1996'dan itibaren yıllık tüketim malları ithalatının genel toplamdaki payını %10'un üzerine çıkarken, ara malları ithalatının genel toplama göre ağırlığının ise %70'in altına düştüğü görülmektedir.

İTHALAT (milyon dolar)	Temmuz			Oc.-Tem.		
	1999	2000	Değ. (%)	1999	2000	Değ. (%)
Genel toplam	3,618	4,552	26	22,023	29,800	35
Sermaye malları	877	1,062	21	4,691	6,094	29.9
Ara malları	2,333	2,897	24.2	14,474	19,765	36.6
Tüketim malları	365	577	57.9	2,625	3,820	45.5
Diğer	42	16	-62	233	121	-48.2

kalırken tüketim malları ithalatı canlanan iç talep, ve zayıf Euro'nun

Yılın ilk aylarında hızla artan talep karşısında sanayide üretim ve dolayısı ile ara mal ithalatın geriden gelmesi etken faktörlerden biridir. Öte tandan, otomotiv gibi ertelenmiş talebin kendini gösterdiği sektörlerde ise zayıf Euro'nun etkileri ve üreticilerinin hazırlıksız yakalanması ithalatın hızla artmasını beraberinde getirmiştir. Örneğin, ilk yedi aylık dönemde iç piyasada ithal otomobil satışları adet bazında %124 artarak, 1999 senesinin eş zamanında 79,223 adet iken bu yıl 177,537 adete yükseldi ve toplam otomobil satışları içindeki payını da %53'e çıkardı. İthal edilen ticari araçlar ise, 1999'da 29,040 adet iken 2000'de 56,526 adete çıktı ve ticari araçların toplam satış içinde payı %51 oldu. Sonuç olarak, 7 aylık dönemde, ara mallarda görülen %36,6'lık artış, toplam ithalat artışında etkili oldu. Ara mal ithalatındaki bu artışta ise %16.3 ağırlığa sahip ham petrol ve doğal gaz ithalatının %6'lık etkisi oldu. Bu dönemde ithal edilen ham petrolde dolar bazında %99 fiyat artışı gerçekleşmesi, bu ürünün maliyetini arttırdı. Bu dönemde, ham petrol ve doğal gaz hariç tutulduğunda ara malları ithalatı 16,632 milyon dolara olurken, genel toplam 26,546 milyon dolar seviyesine gerilemektedir.

İthalat fiyat endeksi petrol hariç %5,2 oranında azaldı...

Yılın ilk 6 ayında, ithalat dış ticaret endeksleri kullanılarak incelendiğinde, ithalat fiyat endeksinin %8,4, miktar endeksinin ise %27,0 oranında arttığı gözlenmektedir. Ham petrol hariç tutulduğunda ise ithalat fiyat endeksinde %5,2 oranında bir

fiyat düşüşü görülmektedir.

Ham petrolün de içinde bulunduğu mineral yakıtlar ve mineral yağlar ithalatı, bu dönemde yıllık bazda %85 artışla 2.6 milyar dolardan 4,791 milyon dolara ulaştı. Ham petrol ithalatı ise %56 artış ile 2,2 milyar dolar'a yaklaşmıştır. Geçtiğimiz senenin ilk 7 ayda ortalama \$13 civarında seyreden petrol fiyatının bu sene \$26,1 seviyesine yükselmesi ile ithalat ton bazında azalmasına rağmen ithalat tutarı artmıştır. Petrol ve doğalgaz ithalatı hariç tutulduğunda ise ithalat 1999 yılına göre %31,9, 1998 yılına göre ise sadece %3,2 oranında artmıştır.

Dış Ticaret Endeksleri (1999=100)

Ocak-Haziran	Fiyat	Miktar
İthalat	8.4	27
AB	-5.5	34.5
İthalat*	-5.2	37.4

*Ham petrol hariç

Oc.-Tem. döneminde ithalat (mln \$)	1998	1999	2000	00/99	00/98
Ara mallar (1)	18,149	14,707	19,886	35.2%	9.6%
Ham petrol	1,225	1,412	2,198	55.6%	79.4%
Doğal gaz	556	485	1,056	117.8%	90.0%
H. petrol-D.gaz hariç ara mallar	16,367	12,810	16,632	29.8%	1.6%
Tüketim malları	3,081	2,625	3,820	45.5%	24.0%
Yatırım malları	6,283	4,691	6,094	29.9%	-3.0%
Toplam ithalat	27,513	22,023	29,800	35.3%	8.3%
H.petrol-D.Gaz hariç toplam ithalat	25,731	20,126	26,546	31.9%	3.2%
Varil başına Ham petrol fiyatları-Dolar	13	13	26	98.8%	108.4%

(1) Başka yerde kapsanmayan mallar ara mallarına eklenmiştir

Kaynak: DIE, DTM

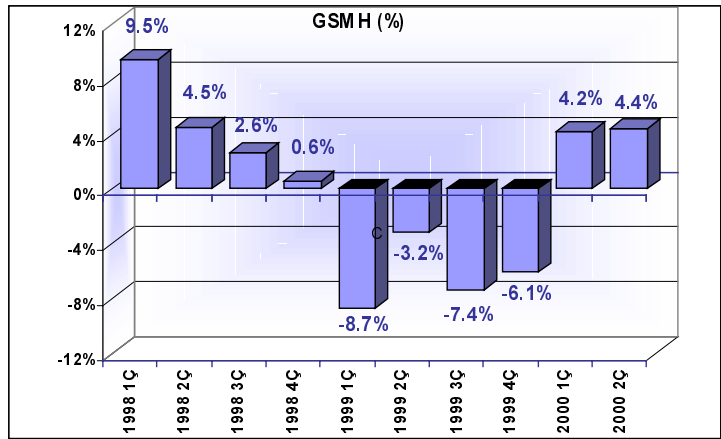
(2) Ocak-Temmuz dönemi ortalama fiyat

İthalattaki en büyük artış ABD'den...

Ocak-Temmuz döneminde 3,862 milyon dolar ile, ABD en çok ithalat yapılan ülke olmuştur. ABD ile olan ithalat daha çok savunma sanayinin ihtiyaç duyduğu mallar üzerinedir. İthalatta 2,305 milyon dolar ile ikinci sırayı koruyan İtalya'dan daha çok sanayinin ihtiyaç duyduğu makineler ve imalat sanayi alt gruplarının ihtiyacını karşılayacak her türlü teçhizat ihtiyaçları ithal edilmektedir. Rusya'dan yapılan ithalat da enerji sektörünün gereksinimlerini giderdiği için genel toplamda üçüncü sırayı aldı ve bu ülkeden yapılan ithalat 7 aylık dönemde 2,022.3 milyon dolar seviyesine ulaştı. Bu arada, Enerji Bakanlığının doğal gaz kullanımını yaygınlaştırma amacı, Rusya ile yapılan proje sayısını arttırdı ve ilk 7 aydaki ithalat yıllık bazda %74,8 arttı. Bu arada, bu yılın ilk 7 aylık döneminde Türkiye'ye ihracatını en çok arttıran ülkelere bakıldığında Rusya'nın ardından Almanya'nın geldiği görülmektedir. Almanya'nın ülkemize olan ihracatı %23.2 artarak 726 milyon dolara, İtalya'nın ihracatı %31.2'lik artışla 548 milyon dolara, ABD'nin %27'lik artışla 487 milyon dolara ve Fransa'nın %22.6'lık artışla ihracat 374 milyon dolara çıkardığı dikkat çekmektedir. Bunun sonucunda, toplamda ise bu ülkelerden yaptığımız ithalat %31.6 artarak \$12,5 milyar dolar seviyesine çıktı (toplam ithalatın %42'sini oluşturmakta).

1998 ve 2000 yılı karşılaştırması daha anlamlı sonuçlar vermektedir...

Sonuç olarak, 7 aylık dış ticaret rakamları iç talepteki artışın yanısıra, kontrol dışı olan petrol fiyatları, ve zayıf Euro'nun etkilerini de açıkça ortaya koymaktadır. 1999 yılını önemli bir daralma ile geçirilirken 2000 yılının ilk yarısının %4,3 büyüme ile sonuçlandığı düşünülürse, dış ticaret açığının önemli bir artış göstermesi kaçınılmazdır. 1998 yılının ilk 7 ayı yapılan bir karşılaştırma ise, ithalatın sadece \$2,286.7 milyon'luk artış gösterdiğini ortaya koymaktadır. 1998 yılının Temmuz ayına kadar talepte önemli bir canlılığa ve büyümeye sahip olduğu düşünülürse, 2000 yılını karşılaştırmak için daha iyi bir seçim olduğu görülmektedir. Büyümekte olan Türkiye ekonomisi'nin ithalat tutarının %87'sine yakın bir kısmının sanayi'de kullanılan ara ve sermaye mallarından oluşması üretimde sağlıklı bir gelişmeye de işaret etmektedir. Bu yılın ilk 7 ayında ara ve sermaye mallarında %35'e yakın bir artışın toplam ithalatın artışı üzerindeki etkisi %30 civarında olmuştur. Hükümet, özellikle belli mal gruplarında yoğunlaşan talep artışı¹ hızını kesmek ve ihracat artışı² (2000 yılında ihracatçılara kullandırılması öngörülen kredi miktarı %13,9 artış ile \$4,1 milyar'a ulaşmaktadır) sağlayabilmek için önlemler almaya devam etmekte. İhracatın bu performans düşüklüğünde zayıflayan Euro'nun etkisinin yanısıra, mal çeşitlendirmesinin yeterli olmaması da önemli rol oynamaktadır. Yılın ilk yedi ayındaki mal ihracatına bakıldığında, tekstil ürünleri, demir çelik ve kara taşıtları ihracatının genel toplamın %52'sini oluşturduğu ortaya çıkmaktadır. Türkiye'de ihracatın daha esnek bir yapıya kavuşması gerekmektedir. Bu noktada büyüme potansiyeli olan farklı sektörlerin gelişmesi için destek verilmeli ve onların ihracattaki paylarının artmasına çalışılmalıdır.

¹ Örnek: otomotiv'de 1600 cc motor hacmi üzerindeki otolar üzerindeki KDV %15'den %40'a, tüketici kredileri üzerindeki KKDF oranı ise %3'den %8'e çıkarıldı.

² 2000 yılında ihracatçılara kullandırılması öngörülen kredilerin 1999 yılına göre %13,9 artarak \$4,1 milyar'a yükseltilmesi hedeflenmektedir.

Bu raporda yer alan tüm bilgi ve veriler güvenilir olduğuna inanılan, halka açık kaynaklardan alınmıştır. Raporda yer alan bilgilerin doğru ve eksiksiz olması amacıyla gereken tüm dikkat ve özen gösterilmiştir. Bu bilgilerin kullanılması sonucu doğabilecek sonuçlardan, bilgilerdeki eksiklik ya da yanlışlıktan Strateji Menkul Değerler A.Ş. sorumlu tutulamaz. Bu yayında yer alan görüş ve düşüncelerin Strateji Menkul Değerler A.Ş. yönetimi için hiçbir bağlayıcılığı yoktur. Bu bilgi ve verilerin amacı, profesyonel yatırımcılara enfomasyon vermek olup, kişilerin yatırım kararlarını söz konusu bilgilere bağlı kalmadan verdikleri varsayılır. Bu nedenle, yayınlanan hiçbir görüş ya da düşünce bir yatırım önerisinde bulunma hedefi ya da adı geçen hisselerin alınıp satılması tavsiyesi niteliğinde değildir. Strateji Menkul Değerler A.Ş.'nin bağlı kuruluşları, çalışanları, yöneticileri, ortakları, hakkında rapor yazılan şirket ile danışmanlık niteliğinde zaman zaman doğrudan ya da dolaylı olarak birebir ilişkiye girmiş olabilir ya da herhangi bir hisse senedi işlemi gerçekleştirmiş olabilirler.

2000 Strateji Menkul Değerler A.Ş.

Tüm hakları saklıdır. Strateji Menkul Değerler'in izni alınmadan, elektronik, mekanik, fotokopi, kayıt cihazı veya başka bir yöntemle, bu yayınlara bir kısmı ya da tamamının kopyası çıkarılamaz, bilgisayar sistemlerine aktarılamaz.